

ՀՀ ԳԱԱ ՏԱՐԵԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎՐ

Մարտի 26-ին կայացավ ՀՀ ԳԱԱ տարեկան ընդհանուր ժողովը: Ժողովը մեկնարկեց նախօրեին՝ ակադեմիայի գիտական բաժանմունքներում, ուր ամփոփվեցին բաժանմունքների տարեկան գործունեության արդյունքները, տեղի ունեցան լուրջ և շահագրգիռ քննարկումներ: Բաժանմունքներում լսվեցին բազմաթիվ գիտական զեկուցումներ:

ԳԱԱ տարեկան հաշվետու ընդհանուր ժողովը բացեց ՀՀ ԳԱԱ նախագահ, ակադեմիկոս Ռադիկ Մարտիրոսյանը և ողջունեց ընդհանուր ժողովի մասնակիցներին՝ Հայաստանի Հանրապետության վարչապետ Նիկոլ Փաշինյանին, նախարարներին, բուհերի ռեկտորներին, ԳԱԱ արտասահմանյան անդամներին, գիտնականներին և հյուրերին:

Ժողովի մասնակիցները մեկ րոպե լռությամբ հարգեցին հաշվետու տարում կյանքից հեռացած ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոսներ Սերգեյ Հաբարձումյանի, Էդուարդ Խաչիկյանի, Միսակ Դավթյանի և ԳԱԱ թղթակից անդամ Սարգիս Հարությունյանի հիշատակը:

Ակադեմիայի 2018 թ. գիտական գործունեության արդյունքները ներկայացրեց ՀՀ ԳԱԱ նախագահ, ակադեմիկոս Ռադիկ Մարտիրոսյանը: 2018 թ. Հայաստանի Հանրապետության գիտությունների ազգային ակադեմիայի կյանքում կիիշատակվի որպես գիտակազմակերպական կարևոր և մասշտաբային միջոցառումների տարի, ասաց նա: Դեռևս 2016 թ. ԱՂՀ ղեկավարների խորհուրդը որոշեց ԱՂՀ երկրների գիտնականների երկրորդ ֆորումն անցկացնել Երևանում: Միջոցառման կազմակերպման պատասխանատվությունը դրվեց գիտությունների ակադեմիայի վրա: Համաժողովի քննարկումները կապված էին ԱՂՀ երկրներում գիտության զարգացման խնդիրների հետ, որոնք պետք է նպաստեին սոցիալ-տնտեսական պրոբլեմների լուծմանը: Պլենար նիստում բոլոր պատվիրակությունների ղեկավարները ներկայացրեցին գիտության բնագավառում ձեռք բերված նվաճումների համառոտ արդյունքները: Կլոր սեղանների քննարկումները նվիրված էին ԱՂՀ երկրներում հիմնարար գիտական մշակումների ուղղությամբ կատարվող ինստիտուցիոնալ պրոցեսների ակտիվացմանը: Քննարկումներում զեկուցումներով հանդես եկան ՀՀ գիտության պետական կոմիտեի և գիտությունների ակադեմիայի ներկայացուցիչները: Գիտնականների ֆորումի օրերին ԳԱԱ-ում տեղի ունեցավ նախկին Խորհրդային Միության Արևելյան Եվրոպայի և ասիական մի շարք երկրների գիտությունների ակադեմիաների ընկերակցության նիստը: Միության նախորդ նիստում ՀՀ ԳԱԱ նա-

խագահ Ռ. Մարտիրոսյանն ընտրվել էր միության փոխնախագահ: Ընկերակցության անդամ ընտրվեց Չինաստանի գիտությունների հզոր ակադեմիան: Քննարկվեցին համագործակցության և կադրերի պատրաստման խնդիրներ:

2018 թ. հանրապետության գիտական հանրությունը նշեց Հայաստանի Հանրապետության գիտությունների ակադեմիայի հիմնադրման 75-ամյակը: Ամբողջ տարվա ընթացքում համակարգի կազմակերպություններն անց են կացրել գիտական բնույթի բազմաթիվ միջոցառումներ:

Ակադեմիայի հոբելյանական միջոցառումները մեծ արձագանք ստացան միջազգային գիտական հանրության կողմից, ինչով էլ բացատրվում է մեծ թվով ակադեմիական պատվիրակությունների ժամանումը Հայաստան: Պատվիրակություններ էին ժամանել 15 տարբեր կազմակերպություններից, որոնց ներկայացուցիչներն իրենց ելույթներում և հանդիպումների ընթացքում բարձր էին գնահատում Հայաստանի գիտությունների ակադեմիայի ներդրումը համաշխարհային գիտական գանձարանում:

Պատվիրակությունների անդամները նշում էին, որ անցած 75 տարիների ընթացքում Հայաստանի գիտնականները հասել են տպավորիչ արդյունքների. աստղաֆիզիկայի բնագավառում ձեռք բերված նվաճումները համաշխարհային փառք են բերել Հայաստանի գիտությանը, ֆունկցիաների տեսության և մոտավորությունների տեսության գծով հայ մաթեմատիկոսների, իսկ դեֆորմացվող պինդ մարմինների մեխանիկայի բնագավառում հայ մեխանիկների հիմնարար հետազոտությունները լայնորեն հայտնի են համաշխարհային գիտությանը: Հայաստանի ֆիզիկոսների և ռադիոֆիզիկոսների հետազոտություններն ընդգրկում են տիեզերական ճառագայթներից մինչև քվանտային էլեկտրոնիկա, նոր նյութերի ստեղծումից մինչև մեծ ճշգրտություն ունեցող սարքերի ուսումնասիրություններ, դրանք արժանացել են բարձր պարգևների ու մրցանակների: Հումանիտար և հասարակական գիտությունների տարբեր բնագավառներում հիմնարար ուսումնասիրությունների շնորհիվ Հայաստանը դարձել է հայագիտական հանրաճանաչ կենտրոն ամբողջ աշխարհում:

Ակադեմիայի 75-ամյակին նվիրված հոբելյանական հանդիսավոր նիստին ALLEA-ի (եվրոպական 58 ակադեմիաների ընկերակցության) փոխնախագահ, պրոֆեսոր Քեյ Գրահամն իր ելույթում նշեց. “Մենք համարում ենք, որ Հայաստանի Հանրապետության գիտությունների ազգային ակադեմիան արժանի է կոչվել ALLEA-ում ճանաչված և բարձրարժեք ակադեմիաներից մեկը: Այս ակադեմիան կայունության և տոկունության օրինակ է, և մենք բոլորս էլ պատրաստ ենք սովորել նրա պատմությունից և գիտական ձեռքբերումներից”:

Հաշվետու տարում տեղի են ունեցել համակարգի մի շարք ինստիտուտների տնօրենների ընտրություններ: Ընդհանուր առմամբ ինստիտուտների տնօրեններ են դարձել հմուտ, բանիմաց, հանրահայտ գիտնականներ, որոնցից երկուսը կանայք

են: Մակայն պետք է արձանագրել՝ տնօրենների պաշտոնում բարձր որակավորում և կազմակերպական ձիրք ունեցող գիտության նվիրյալների ընտրությունը հեշտ չի ընթացել: Պատճառը, թերևս, վերջին տասնամյակներում միջին սերնդի գիտնականների թվաքանակի շեշտակի նվազումն է: Ուստի, անհրաժեշտ է մշակել կադրային քաղաքականության հատուկ ծրագիր:

2018 թ. գիտական ստորաբաժանումներում պահպանվել է հիմնարար հետազոտությունների գիտական բարձր մակարդակը: Այդ են վկայում արտասահմանյան հեղինակավոր գիտական ամսագրերում հրատարակված աշխատանքները՝ 953 գիտական հոդված և 22 մենագրություն, ինչպես նաև՝ միջազգային ծրագրերով կատարված աշխատանքները:

Այնուհետև Ռ. Մարտիրոսյանը հանգամանորեն անդրադարձավ ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների բնագավառի, բնական գիտությունների, քիմիայի և երկրի մասին գիտությունների բնագավառներին, դրանց կիրառական աշխատանքների, ուսումնասիրությունների կարևորագույն արդյունքներին:

ՀԱՅԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՀԱՍԱՐԿԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆԵՐ

– “Թուրքիայի, Իրանի, Կովկասի և Մաշրիքի արաբական երկրների քաղաքական, սոցիալական, մշակութային և էթնիկական պատմության հիմնախնդիրները և Հայաստանը” ծրագրի շրջանակներում առաջ է քաշվել և մենագրական հետազոտության միջոցով հիմնավորվել է հայեցակարգային մի նոր մոտեցում, համաձայն որի 2011 թ. արաբական երկրներում տեղի ունեցող “Արաբական գարուն” անվանվող զանգվածային ընդվզումների շարժումը ժամանակակից աշխարհում քաղաքական և տնտեսական կյանքի արդիականացման փորձի օրինակ է:

– Լեռնագոգ - 1 նորահայտ հնավայրի պեղումներով և նյութերի ուսումնասիրությամբ բացահայտվել ու ուսումնասիրվել է մ. թ. ա. VIII–VII հազ. ժամանակագրվող, վաղ հոլոցենի՝ նոր քարի դարի նախակերամիկական փուլի մշակույթը ներկայացնող հնագույն բնակատեղի:

– “Հայ գրականության պատմություն” թեմայի շրջանակներում մշակվել են “V–XVII դդ. հայկական աղբյուրները եվրոպական երկրների մասին” մատենաշարի կազմման սկզբունքները, հրատարակության է պատրաստվել Բսպանիային և Պորտուգալիային նվիրված առաջին հատորը:

– “Հայ արվեստի համալիր ուսումնասիրություն” ծրագրի շրջանակներում հայրենական արվեստագիտության մեջ առաջին անգամ իրականացվել է Օսմանյան կայսրության տարածքում համիդյան ջարդերից մինչև մեր օրերն ընկած ժամանակահատվածում հայ կերպարվեստի և կիրառական արվեստի կորուստների համակողմանի ուսումնասիրություն: Լույս է ընծայվել “Հայ կերպարվեստի և կիրառական արվեստի կորուստներն Օսմանյան կայսրության տարածքում” մենագրությունը:

– Արևելագիտության ինստիտուտը պարբերաբար պատկան մարմիններին է ներկայացրել ՀՀ արտաքին քաղաքականության մի շարք հիմնական ուղղությունների մշակմանը և իրականացմանը նպաստող գիտական ու գիտավերլուծական նյութեր:

– Զգալի աշխատանք է կատարվել պատմամշակութային ժառանգության պահպանման, վերականգնման, թանգարանացման ծրագրերով հուշարձանների պեղումների և դաշտային հետազոտությունների ոլորտում: Պեղվել են Դաշտադեմի ամրոցը, Մաստարայի նորահայտ անտիկ բնակատեղին, 6 եկեղեցական համալիր, 1 ձիթհան:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

Հաշվետու տարում ԳԱԱ-ն առավել աչքի է ընկել միջազգային կառույցներում միջոցառումներին իր ակտիվ մասնակցությամբ, կնքվել և վերակնքվել են մի շարք պայմանագրեր, հուշագրեր ու համաձայնագրեր:

Նոյեմբերին Պեկինում (Չինաստան) տեղի է ունեցել Միջազգային գիտական կազմակերպությունների դաշինքի (ՄԳԿԴ–ANSO) ստեղծմանը նվիրված առաջին գլխավոր ասամբլեան, որի ընթացքում դաշինքի համահիմնադիրները ստորագրել են ՄԳԿԴ-ի ստեղծման համաձայնագիր, անհրաժեշտ բոլոր փաստաթղթերը: Համահիմնադիր է դարձել նաև ԳԱԱ-ն:

Մայիսին ԳԱԱ նախագահ ակադեմիկոս Ռ. Մարտիրոսյանը և ՌԴԳԱ նախագահ ակադեմիկոս Ա. Սերգենը գիտատեխնիկական համագործակցության զարգացման նոր համաձայնագիր են ստորագրել Մոսկվայում, որը միտված է նպաստել երկու երկրների գիտական հետազոտությունների հետագա զարգացմանը, ակադեմիական համայնքների ավանդական փոխշահավետ հարաբերությունների ամրապնդմանը:

Համագործակցությունն ամրապնդելու և շարունակականությունն ապահովելու համար այս տարի ՀՀ-ում կայացած Ֆրանկոֆոնիայի գագաթաժողովի ընթացքում ԳԱԱ-ն և Ֆրանսիայի Թուլուզի դաշնային, Պոլ Սաբատիեի անվ. Թուլուզ III համալսարաններն ու Թուլուզի ազգային պոլիտեխնիկական ինստիտուտը համաձայնության արձանագրություն են ստորագրել ֆրանսիական ԲՈՒՀ-երի կողմից ԳԱԱ-ին նվիրաբերվող գերհամակարգչի վերաբերյալ: Նախատեսվում է Հայաստանում ստեղծել բարձր արտադրողականությամբ հաշվարկների կենտրոն, հնարավորություն ստեղծել հայ օգտագործողների համար օգտվելու Թուլուզի համալսարանների զանազան հաստատությունների՝ բարձր արտադրողականությամբ հաշվարկների փորձից:

Հունիսին ԳԱԱ և ՉԺՀ ճարտարագիտության ակադեմիայի միջև ստորագրվել է հուշագիր ճարտարագիտության ու տեխնիկական գիտությունների ոլորտներում

համագործակցության մասին, նախատեսվում են համատեղ հետազոտական աշխատանքներ, ուսումնական ծրագրեր:

ԳԱԱ նախագահ, ակադեմիկոս Ռ. Մարտիրոսյանն ու Սլովենիայի գիտությունների և արվեստի ակադեմիայի նախագահ ակադեմիկոս Տ. Բայդը հոկտեմբերին ստորագրել են համագործակցության համաձայնագիր, որով նախատեսվում է հաստատել ու խորացնել գիտական համագործակցությունն ընդհանուր հետաքրքրություն ունեցող գործունեության ոլորտներում:

Միջպետական և միջգերատեսչական համագործակցություններից են տնտեսական միջկառավարական հանձնաժողովի կողմից իրականացվող հայ-լիտվական, հայ-լատվիական, հայ-թուրքմենական, հայ-հնդկական, հայ-չեխական, հայ-չինական, հայ-եգիպտական, հայ-տաջիկական համագործակցությունները: Հայ-ռուսական տնտեսական միջկառավարական համագործակցության շրջանակներում շարունակվել է Բյուրականի աստղաֆիզիկական աստղադիտարանի ու ՌԴ “Ռոսկոսմոսի” հետ տիեզերական տարածության հետազոտման և խաղաղ նպատակներով օգտագործման ասպարեզում համագործակցությունը: Ըստ այդ ծրագրի՝ Բյուրականում տեղակայված ԶՕՈՒ-1 ռուսական դիտողական կայանի օգնությամբ իրականացվում է մերձերկրյա տարածության մշտադիտում:

Հաշվետու տարում ԳԱԱ-ում իրականացվել են տարբեր միջազգային միջոցառումներ:

Հոկտեմբերին ԳԱԱ 75-ամյակին նվիրված հոբելյանական միջոցառումներին ներկա էին Եվրոպական երկրների ակադեմիաների ընկերակցության (ALLEA) փոխնախագահ Գ. Քեյր, ԱՊՀ երկրների ակադեմիաների պատվիրակությունները, Սլովենիայի, Չեխիայի, Չինաստանի, Մեծ Բրիտանիայի, Լատվիայի, Լիտվայի, Էստոնիայի, պատվիրակությունների ղեկավարները: Միջոցառումների շրջանակներում ԳԱԱ նախագահությունում տեղի է ունեցել Գիտությունների ակադեմիաների միջազգային ասոցիացիայի (MAAH) նիստ:

Ելնելով իր ռազմավարությունից՝ ԳԱԱ-ն ապահովում է երիտասարդ գիտնականների մասնակցությունը գիտության տարբեր ոլորտներում իրականացվող միջազգային հանդիպումներին և միջոցառումներին: ԳԱԱ-ն շարունակում է մասնակցել ու իրականացնել տարբեր միջազգային գիտական ծրագրեր, այդ թվում՝ Միջազգային գիտատեխնիկական կենտրոնի (ISTC), Եվրոպական VII շրջանակային (FP7), Հորիզոն 2020, համալսարանական կրթության ՏԵՄՊՈՒՍ, Սնծովյան տնտեսական համագործակցության (BSEC) և այլն: ԳԱԱ կազմակերպություններն ակտիվորեն մասնակցում են նաև ԱՄՆ ծրագրերին՝ Քաղաքացիական հետազոտությունների ու մշակումների (CRDF Global), ՆԱՏՕ-ի (NATO), և այլ եվրոպական ծրագրերին: Ընդհանուր առմամբ հաշվետու տարում համակարգի կառույցների՝ 42 միջազգային

տարբեր ծրագրերով կատարված աշխատանքների ընդհանուր գումարը կազմել է 665 միլիոն դրամ:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԳԻՏԱՏԵԽՆՈԼՈԳԻԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԵՐ

Միջազգային գիտատեխնոլոգիական ծրագրեր բաժնի գործունեության հիմնական նպատակը շարունակել է մնալ ԳԱԱ ինստիտուտների և անհատ գիտնականների ավելի ակտիվ մասնակցությանը միջազգային գիտահետազոտական դրամաշնորհային ծրագրերին ու միջազգային միջոցառումներին նպաստելը՝ հիմնական շեշտը դնելով Եվրոպական Միության հետազոտությունների և զարգացման Հորիզոն 2020 ծրագրին:

Հարկ է նշել, որ ընդհանուր առմամբ ԳԱԱ ինստիտուտների գիտնականների հետաքրքրվածությունը միջազգային ու եվրոպական ծրագրերով, մասնավորապես Հ2020-ով, աճել է, ինչի մասին է վկայում պարբերաբար համալրվող շահառուների բազան, տրամադրված խորհրդատվությունների աճը և Հ2020-ին ներկայացված հայտերի քանակը:

ԳԱԱ ԱՐՏԱՍՍԱՀՄԱՆՅԱՆ ԱՆԴԱՄՆԵՐԻ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆԸ

Արտասահմանյան անդամների համագործակցությունը ԳԱԱ համակարգի և ՀՀ այլ գիտակրթական կազմակերպությունների հետ իրականացվում է մի շարք ուղղություններով՝

- համատեղ հետազոտությունների իրականացում և հետազոտական նոր ծրագրերի մշակում,
- մասնագետների պատրաստում և վերապատրաստում,
- համատեղ գիտական աշխատությունների հրատարակում,
- մասնակցություն Հայաստանում կազմակերպվող միջոցառումներին,
- մասնակցություն գիտական փորձաքննություններին:

Կիրառական բնույթի հետազոտություններում օգտագործվում են նաև արտասահմանյան անդամների լաբորատորիաների ժամանակակից սարքավորումները: Համատեղ հետազոտությունները նպաստում են Հայաստանում միջազգային չափանիշներին համապատասխանող արդի ուղղությունների զարգացմանը:

Արտասահմանյան անդամներն աջակցում են երիտասարդ մասնագետների պատրաստմանը, նրանցից ոմանք ասպիրանտների գիտական ղեկավարներ և համադեկավարներ են: Այդ ուղղությամբ հնարավորություններն ավելի շատ են, քան իրականացված ծրագրերի թիվը:

ՀՀ գիտական կազմակերպությունների գիտնականների հետ հրատարակում են գրքեր, տպագրվում են հոդվածներ միջազգային հեղինակավոր բարձր վարկանիշ ունեցող պարբերականներում կամ զեկուցվում են միջազգային գիտաժողովներում:

Հայաստանի գիտության միջազգային բարձր վարկանիշը մասամբ պայմանավորված է նշված համագործակցություններով: Արտասահմանյան անդամները զեկուցումներով և դասախոսություններով հանդես են գալիս ինչպես ԳԱԱ համակարգի ինստիտուտներում, ՀՀ բուհերում, այնպես էլ Արցախի պետական համալսարանում:

ԿԱԴՐՆԵՐ

Առ 01.01.2019 թ. ԳԱԱ կազմում ընդգրկված են 46 ակադեմիկոս, 56 թղթակից և 123 արտասահմանյան անդամներ: 22 ակադեմիկոս և 26 թղթակից անդամ աշխատում են ԳԱԱ համակարգից դուրս:

Վերջին անգամ ԳԱԱ ակադեմիկոսների և թղթակից անդամների ընտրություններ տեղի են ունեցել 2014 թ. դեկտեմբերին:

Առ 01.01.2019 թ. ԳԱԱ համակարգում աշխատում է 3585 մարդ, որոնցից 2206-ը գիտական աշխատողներ են՝ 326-ը գիտության դոկտորներ, 1029-ը գիտության թեկնածուներ, 851-ը գիտական աշխատողներ առանց գիտական աստիճանի: Հաշվետու տարում ԳԱԱ համակարգում աշխատանքի է ընդունվել 101 երիտասարդ մասնագետ:

2018 թ. ԳԱԱ-ում պաշտպանվել է 48 թեկնածուական ատենախոսություն (32 ասպիրանտ, 14 հայցորդ և 2 արտերկրացի ասպիրանտ):

ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՈՒՄ

Գիտական աշխատանքների տարեկան ֆինանսավորումը պետական բյուջեից 2018 թ. կազմել է 6 միլիարդ դրամ: Հատկացված ֆինանսավորման 70 տոկոսն աշխատավարձի բաժինն է: Համակարգի աշխատողների ամսական միջին աշխատավարձը մեկ մարդու հաշվով, առանց արտաբյուջետային միջոցների, նախորդ տարվա համեմատ գրեթե չի փոփոխվել: Արտաբյուջետային ֆինանսավորումը հաշվետու տարում կազմել է 2,2 միլիարդ դրամ, որը 200 միլիոն դրամով ավել է նախորդ տարվա ցուցանիշից: Արտաբյուջետային միջոցների 655 միլիոն դրամը համակարգի աշխատողները ստացել են մոտ 43 մեծ ու փոքր դրամաշնորհային ծրագրերից: Ծրագրերից բացի, կատարվել են նաև պայմանագրային աշխատանքներով մատուցված մեծ ծավալի տարաբնույթ ծառայություններ: Այս ուղղությամբ ակտիվ աշխատանքներ են տանում “Հայկենսատեխնոլոգիա” գիտաարտադրական կենտրոնը, Ռադիոֆիզիկայի և էլեկտրոնիկայի, Հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտները, Օրգանական և դեղագործական քիմիայի կենտրոնը, Փորձաքննությունների

ազգային բյուրոն, Գիտակրթական միջազգային կենտրոնը: Բյուրականի աստղադիտարանի կիրառական հետազոտությունների կենտրոնում իրականացվել են տիեզերական հետազոտությունների հետ կապված պայմանագրային աշխատանքներ, որոնց ծավալն առաջիկայում կավելանա և աստղադիտարանը կհամալրվի նոր գիտական սարքավորումներով:

Ռադիոֆիզիկայի և էլեկտրոնիկայի ինստիտուտը տարեցտարի մեծացնում է պայմանագրային աշխատանքների ծավալը երկրի ռազմաարդյունաբերական համալիրի պատվերներով: Ինստիտուտում ստեղծված համակարգերը պաշտպանության նախարարությունը ներկայացրել է միջազգային մի քանի ցուցահանդեսներում, որտեղ դրանք արժանացել են մեծ ուշադրության: Այժմ ինստիտուտը պատվերներ է ստացել արտասահմանյան երկրների պաշտպանական գերատեսչություններից:

Արտաբյուջետային միջոցների աղբյուր կարող է հանդիսանալ ինստիտուտներում փոքրածավալ արտադրությունների կազմակերպումը, ինչը պահանջում է որոշ ծավալի ներդրումներ: Արտադրական փոքր ծավալի միավորներ են ստեղծվել “Հայկենսատեխնոլոգիա” գիտաարտադրական, Օրգանական և դեղագործական քիմիայի գիտատեխնոլոգիական կենտրոններում, Ռադիոֆիզիկայի և էլեկտրոնիկայի, Քիմիական ֆիզիկայի ինստիտուտներում:

ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

Հաշվետու տարում համակարգի աշխատողների սոցիալական բնույթի հարցերը եղել են ԳԱԱ նախագահության ուշադրության կենտրոնում: Ցավոք, 2018 թ. այս բնագավառում շոշափելի դրական արդյունքներ չեն արձանագրվել: Ուշադրության կենտրոնում է եղել սոցիալական փաթեթի ցուցակներում աշխատողների ժամանակին ներգրավվածությունը: Արդեն երրորդ տարին է՝ համակարգի աշխատողներն օգտվում են երկարացված արձակուրդից: Հուսով ենք, որ այս տարի կսկսվի բնակելի նոր շենքի շինարարությունը, որի սկիզբն անընդհատ երկարաձգվել է տարբեր պատճառներով:

Համակարգի աշխատողների միջին ամսական աշխատավարձը բյուջետային մուտքերից, որի մեջ հաշվի են առնված բոլոր տիպի մուտքերը, կազմել է 100 հազար դրամ:

Սոցիալական բնույթի բազմակողմանի գործունեություն է ցուցաբերել ակադեմիայի “Գիտության զարգացման հիմնադրամը”:

Սոցիալական բնույթի խնդիրներից է աշխատանքային պայմանների բարելավման հարցը: Կարևոր է համակարգի անշարժ գույքի շահագործման և պահպանման հարցը: Նորից ուզում եմ հիշեցնել, որ ամբողջ անշարժ գույքը գտնվում է Պետական գույքի վարչության հաշվեկշռում, սակայն նշված ծախսերի համար ոչ մի դրամ չի

հատկացվում: Ոչ մի աջակցություն ինստիտուտները չեն ստացել նույնիսկ բնական աղետների հետևանքով ստեղծված արտակարգ վիճակների դեպքում:

ԳԱԱ համակարգի գիտական հենքը կապված է ժամանակակից սարքավորումների և տեխնոլոգիաների հետ, որոնք գտնվում են վատթար վիճակում, իսկ դրանց արդիականացումը կապված է լրացուցիչ, մեծածավալ ֆինանսական ներդրումների հետ: Շուտով քիմիայի և ֆիզիկայի բնագավառներում կատարվող հետազոտությունների հենքը կհամալրվի ժամանակակից մագնիսական ռեզոնանսի սպեկտրոմետրով, որը հնարավոր եղավ ձեռք բերել մի տասնամյակի ընթացքում կուտակված միջոցներով:

Ընդհանուր ժողովի հարգելի մասնակիցներ նախորդ տարվա հաշվետու ժողովի հաշվետվության եզրափակիչ մասում Ձեր ուշադրությանն էի ներկայացրել 2012–2016 թվականների համակարգի կազմակերպությունների գործունեության արդյունավետության գնահատման համար արդյունքները: Ստացված գնահատումների վերաբերյալ կատարվել են քննարկումներ բաժանմունքներում և ինստիտուտների գիտական խորհուրդներում: Քննարկումների արդյունքներով կազմվել են միջոցառումների պլան:

2018 թ. ընթացքում իրականացվել են ՀՀ ԳԱԱ համակարգի գիտական կազմակերպությունների 2012–2016 թթ. գործունեության արդյունավետության գնահատման արդյունքների հիման վրա իրականացված միջոցառումներ տարբեր ուղղություններով:

- Գիտական ուղղությունների ճշգրտում և կառուցվածքի օպտիմալացում

ՀՀ ԳԱԱ համակարգում (նաև ի հաշիվ գնահատման միջոցառումների) տեղի է ունեցել 2016 թ. համեմատությամբ ընդհանուր համակարգի աշխատակիցների թվի նվազեցում մինչև 456-ի, իսկ գիտական աշխատակիցների թվի նվազեցում՝ մինչև 340-ի: Կատարվել են ինստիտուտների կառուցվածքների բարելավումներ: Նպատակ ունենալով հստակեցնել առանցքային գիտական ուղղությունները՝ որոշ ինստիտուտներում կատարվել են լաբորատորիաների կրճատումներ, իսկ մյուսներում ստեղծվել են նոր աշխատանքային խմբեր:

Գիտական կազմակերպության կադրային ներուժը

Որոշ ինստիտուտներում երիտասարդ հեռանկարային գիտաշխատողների աշխատանքի խթանման և արդյունավետության բարձրացման համար ստեղծվել են աջակցության ֆոնդեր արտաբյուջետային միջոցների հաշվին:

[Երկրաբանական գիտությունների ինստիտուտ (ԵԳԻ), Երկրաֆիզիկայի և ինժեներային սեյսմաբանության ինստիտուտ (ԵՖԻՄԻ)]

- Հետազոտությունների և մշակումների արդյունքների առևտրայնացում

Պայմանագրեր են կնքվում Շվեյցարական «Ֆիլիպ Մորիս» ֆիրմայի հետ (ՕԴՔԿ, ՖՀԻ): Կատարվում են ինովացիոն ծրագրեր արտաբյուջետային միջոցառումների

հաշվին (“Նարինե” կաթնաթթվային մթերքների և մի շարք բուսական յուղերի արտադրություններ “Հայկենսատեխնոլոգիա” ԳԱԿ-ում): ԻԱՊԻ-ի կողմից տեղեկատվական ոլորտում համագործակցություն է հաստատվել տեղական ձեռնարկությունների հետ՝ “Սիմենս” (“Մենտոր Գրաֆիկս”), “Պիքսարտ” և “Բժշկական գենետիկայի կենտրոն” միջազգային ու տեղական գիտատեխնիկական մրցույթներին մասնակցության ակտիվացման նպատակով: 2018 թ. Մաթեմատիկայի ինստիտուտը կազմակերպել է միջազգային գիտաժողով, ձեռք է բերվել նախնական համաձայնություն Եվրոպական մաթեմատիկական ընկերության խորհրդի նիստը Երևանում կազմակերպելու նպատակով:

- Գիտական կազմակերպությունների ենթակառուցվածքների և գիտական ուղղությունների ռեսուրսային ապահովվածություն

ՀՀ ԳԱԱ ֆինանսավորմամբ ՀՀ բոլոր գիտական հաստատությունների քիմիկոսների, կենսաքիմիկոսների և այլ բնագավառների հետազոտողների համար ձեռք է բերվել “Բրուկներ” ֆիրմայի 400 Մհգ հզորությամբ ժամանակակից միջուկային մագնիսական ռեզոնանսի (ՄՄՌ) սպեկտրոմետր:

ՀՀ ԳԿ կողմից ֆինանսավորմամբ ձեռք է բերվել ֆլուերեցենտային կենսաբանական տրինկուլյար մանրադիտակ:

ՀՀ ԳԱԱ համաֆինանսավորմամբ նախապատրաստվել է Թուլուզի երեք համալսարանների կողմից ՀՀ ԳԱԱ նվիրատվությունը EOS սուպերկոմպյուտերի հիման վրա հայկական սուպերկոմպյուտերային կենտրոնի ստեղծման համատեղ նախագիծ:

- Միջգիտակարգային ծրագրերի առաջարկություններ

Գնահատման արդյունքում ՀՀ ԳԱԱ ինստիտուտները նախատեսել են քննարկել գիտական կառուցվածքի օպտիմալացման սկզբունքները՝ ելնելով աշխատանքի արդյունավետության բարձրացման և առկա գիտական ներուժի առավել նպատակահարմար օգտագործման նկատառումներից, ինչպես նաև՝ թեմաների ղեկավարների տարիքային սահմանափակման պահանջներից:

Ելնելով ինստիտուտների կառուցվածքային օպտիմալացման անհրաժեշտությունից՝ ինստիտուտները նախաձեռնել են միջգիտակարգային 26 ծրագրերի վերաբերյալ առաջարկություններ՝ հիմնվելով ինստիտուտների ռեսուրսների և գիտական ինֆրակառուցվածքի միավորման վրա:

2018 թ. ՀՀ ԳԱԱ գիտակազմակերպական գործունեության մասին գեկուցեց ԳԱԱ ակադեմիկոս-քարտուղար, ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ Հրանտ Մաթևոսյանը: Զեկուցման ավարտին, Հրանտ Մաթևոսյանը ժողովին ներկայացրեց հետևյալ առաջարկությունը.

– “Հանրապետության գիտության զարգացման գերակա ուղղությունների շրջանակում ստեղծել հետազոտական ժամանակավոր խմբեր՝ մեկ ընդհանուր գիտա-

կան հստակ խնդրի, գաղափարի շուրջ՝ ընդգրկելով տարբեր գիտական կազմակերպություններից առանձին լաբորատորիաներ, խմբեր կամ առանձին գիտնականներ (մինչև 10 գիտնական): Սկզբնական մեկնարկը տալու համար բավական է հայտարարել նման տիպի 10 թեմա: Եթե այդ թեմաները կամ դրանց մի մասը կազմվեն պետական պատվերի շրջանակներում, ապա դա կլինի ավելի նպատակասլաց և ավելի շահավետ: Ծրագրի կատարման ժամանակահատվածը կարող է տատանվել 1-ից մինչև 3 տարի: Կատարողները պետք է վարձատրվեն բազային ֆինանսավորման չափաբաժիններից գոնե երկու կամ երեք անգամ ավել: Սրանք մեծ գումարներ չեն և կարող են հատկացվել թեմատիկ ֆինանսավորման շրջանակներում: Այս գործընթացում կա հույժ կարևոր հարց, դա փորձաքննությունն է. և՛ թեմաների ընտրությունը, առավել ևս կատարված աշխատանքների հաշվետվությունների ընդունումը, և՛ 2-րդ փուլի, այսինքն՝ թեմաների շարունակելու հարցի լուծումը պետք է իրականացվի հնարավորինս ամենաանաչառ փորձաքննության արդյունքում: Ցանկության դեպքում իրականացնելը շատ դյուրին է, եթե ճիշտ ու հստակ լինի խնդրի դրվածքը, ճիշտ որոշվեն ոլորտը, նպատակները և չափորոշիչները: Այս ճանապարհով կորոշվեն գիտության հետագա զարգացման ուղղությունները, միտումները, գիտական համակարգերի իրական օպտիմալացման խնդիրները: Առաջին հայացքից թվում է, թե սա երկար ճանապարհ է, սակայն այս գործընթացի արագությունը հետագա տարիներին, սկսած երկրորդ փուլից, շատ արագ է մեծանալու: Արդյունքում մոտավորապես հինգ տարիների ընթացքում կձևավորվի ավելի իրական գիտական համակարգ, որը մի կողմից՝ կարտահայտի տնտեսության զարգացման ուղղությունները, մյուս կողմից՝ կլուծի գոյություն ունեցող գիտական ներուժի պահպանման, կոնցենտրացման և նպատակային օգտագործման հարցը:

Ջեկուցումներից հետո տեղի ունեցավ 2018 թ. գիտակազմակերպական գործունեության արդյունքների շահագրգիռ և բովանդակալից քննարկում:

Ելույթ ունեցան ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ Պավել Ավետիսյանը, ՀՀ ԳԱԱ արտասահմանյան անդամ Արմեն Սերգենը, Հայաստանի Հանրապետության վարչապետ Նիկոլ Փաշինյանը, ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոսներ Գևորգ Պողոսյանը, Յուրի Ալեքսանյանը, ՀՀ ԳԱԱ ինֆորմատիկայի և ավտոմատացման պրոբլեմների ինստիտուտի տնօրեն Հրայր Ասցատրյանը, Վ. Համբարձումյանի անվան Բյուրականի աստղադիտարանի տնօրեն Արեգ Միքայելյանը:

Տարեկան ընդհանուր ժողովին մասնակցում էր ՀՀ կրթության և գիտության նախարար Արայիկ Հարությունյանը: Ելույթ ունենալով՝ նա մասնավորապես նշեց. “Առաջինը, որի վրա պետք է միասին աշխատենք, “Բարձրագույն կրթության և գիտահետազոտական գործունեության մասին” օրենքի նախագիծն է: Արձանագրել ենք, որ հիմնականում գիտահետազոտությունը դուրս է բուհական համակարգից կամ բավարար մակարդակի չէ, և դրա համար ունենք լուծումներ: Մեզ շատ հաճախ ա-

սում են, որ առայժմ կրթության և գիտության զարգացման ռազմավարությունը չեն ներկայացնում: Մենք մեզ համար խնդիր ենք դրել դաշտի բոլոր խաղացողներին ճանաչել, որպեսզի ռազմավարությունն իրական կյանքի հետ առնչություն ունենա: Մենք շատ ենք ուզում, որ այն բոլոր փաստաթղթերը, որ մենք կներկայացնենք, լինեն կենսունակ:

Գիտությունը նաև պետք է սպասարկի մեր տնտեսությունը, և այդ ուղղությամբ էլ պետք է աշխատանք տանենք”:

Ժողովի ավարտին ներկաները մեծ ուշադրությամբ ունկնդրեցին ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ Ռուբեն Հարությունյանի անչափ ուշագրավ “Հայ ժողովրդի գենետիկան” գիտական զեկուցումը:

ՀՀ ՎԱՐՉԱՊԵՏ ՆԻԿՈԼ ՓԱՇԻՆՅԱՆԻ ԵԼՈՒՅԹԸ

Իր ելույթում վարչապետ Փաշինյանը ողջունեց ներկաներին և նշեց, որ Հայաստանի գիտությունների ազգային ակադեմիան հարուստ պատմություն ունի, որի շենքում հայկական ու համաշխարհային գիտության փառապանծ էջեր են գրվել: “Իմ միջազգային հանդիպումներին, հատկապես նրանց, որ որոշակի առնչություն ունեն գիտության և գիտական գործունեության հետ, ես պարտադիր շեշտում եմ, որ Հայաստանը, կարող ենք ասել վստահաբար, եղել է Խորհրդային Միության Սիլիկոնային հովիտը: Եվ սա ասում եմ ոչ թե ուղղակի պատմական հիշողությունը վերականգնելու, այլ ընդգծելու համար այն մեծ ներուժը, որ, իմ համոզմամբ, ունի Հայաստանը՝ որպես գիտական պոտենցիալ երկիր: Ինչո՞ւ էր Խորհրդային Միությունում գիտությունն այդքան ուժեղ և հզոր: Կարծում եմ՝ այն պատճառով, որ պետությունը և հանրությունը գիտեին, թե ինչ են ուզում գիտությունից, գիտությունն էլ շատ հստակ գիտեր, թե ինչ է ուզում պետությունից և հանրությունից”, – ասել է վարչապետը: Կառավարության ղեկավարի խոսքով՝ երրորդ հանրապետության ստեղծման առաջին օրից տեղի է ունենում այն բանավեճը, թե ինչ է ուզում պետությունը գիտությունից, ինչ է ուզում գիտությունը պետությունից, և ինչ կարող են դրանք ընդհանրապես տալ իրար: Այս հարցերի պատասխանը գտնելը, վարչապետի կարծիքով, կլինի այն առաջին կարևոր կետը, որի վրա պետք է հիմնվի մեր գիտության հետագա զարգացումը:

“Ես կարող եմ ասել, թե ինչ է ուզում պետությունը կամ կառավարությունը գիտությունից: Մենք հայտարարել ենք, որ Հայաստանի Հանրապետությունը տեսնում ենք որպես տեխնոլոգիական երկիր և հույս ունենք, որ Հայաստանում գիտությունը, գիտական պոտենցիալը, այդ թվում՝ Գիտությունների ազգային ակադեմիան ողջ թափով կսպասարկեն քաղաքական այս տեսլականը:

Շատ է խոսվում գիտության ֆինանսավորման և դրա մեխանիզմների մասին, և կանխավարկածն այնպիսին է, որ ֆինանսների բացակայության կամ սղության

պատճառով ինչ-որ բան չի ֆինանսավորվում, ինչ-որ բան պակաս է ֆինանսավորվում, ինչ-որ բան այնպես չէ ֆինանսավորվում, ինչպես պետք է ֆինանսավորվի: Բայց ցանկանում եմ ասել, որ կառավարությունում մեր աշխատանքի ընթացքում ես առաջարկել եմ ընդհանրապես հրաժարվել փողի մասին խոսակցությունից, որովհետև եթե որևէ խոսակցություն սկսում ենք փողից, շատ արագ մտնում ենք փակուղի: Պետք է խոսել ոչ թե այն մասին, թե ինչքան փող կա, և մենք ինչքան ենք պատրաստ հատկացնել, այլ այն մասին, թե մենք ինչ խնդիր ենք լուծում, ինչպես ենք պատկերացնում դրա լուծումը և արդյոք կարող ենք լուծել այն: Եթե չենք կարող, ինչ քայլեր պետք է ձեռնարկենք այդ խնդրի լուծման համար: Հետևաբար, ես առաջարկում եմ, որ ընդհանրապես այդ տրամաբանությունից դուրս գանք, որովհետև հարցն այն չէ՝ փող կա՞, թե՞ չկա, այլ այն, թե ինչ ենք ուզում: Երբ հստակ ձևակերպենք մեր ցանկությունները և անելիքը, կարծում եմ՝ փող միշտ էլ կգտնվի, որովհետև նպատակները շատ ավելի կարևոր են, քան նստել հաշվելը, թե այս պահին ինչքան փող ունենք”, – նշել է Նիկոլ Փաշինյանը:

Երկրի վարչապետն անդրադարձել է ՀՀ-ում գիտության ոլորտի զարգացման հետ կապված մի շարք հարցերի, որոնց վրա պետք է ուշադրություն դարձնել: “Առաջին հարցը՝ ինչքանով է գիտությունն ինտեգրված կրթությանը և մասնավորապես, բարձրագույն կրթությանը: Վերջին շրջանի բոլոր այցերին այնպես ենք դասավորում, որ պարտադիր փորձում ենք այցելել եվրոպական կամ աշխարհի առաջատար կրթական հաստատություններ: Այդ այցերի, շփումների արդյունքում իմ եզրակացությունն այն է, որ ժամանակակից աշխարհում միտումները գնում են միանշանակորեն այն ուղղությամբ, որ կրթությունն անհնար է պատկերացնել առանց շատ ուժեղ հետազոտական, այսինքն՝ գիտական բաղադրիչի: Ցավոք, մեր այսօրվա գիտական համակարգը որոշակիորեն, ոչ ամբողջությամբ կտրված է բուհական համակարգից, այսինքն՝ մեր կրթական համակարգում հետազոտական բաղադրիչի էական պակաս ունենք:

Մեր ռազմավարությունը լինելու է այդպիսին՝ մենք փորձելու ենք հնարավորինս շատ և հնարավորինս արդյունավետ հետազոտական, այսինքն՝ գիտական ուղղությունն ինտեգրել բարձրագույն կրթական ուղղությանը: Այս առումով ցանկանում եմ ընդգծել նաև, որ մեր պատկերացումը հետևյալն է. որոշակի գործառույթներ, որոնք ավանդաբար ընկալված են որպես կառավարական գործառույթներ, պետք է պատվիրակենք բուհական, գիտակրթական համակարգին, որը հնարավորություն կտա նախ գիտնականներին ավելի ինտեգրված լինել տնտեսության և հանրային կյանքի՝ կառավարման մեջ և նույն հնարավորությունը կստեղծի նաև ուսանողների համար՝ ստանալու ոչ միայն տեսական գիտելիքներ, այլև փորձելու այդ տեսական գիտելիքները կիրառել գործնականում:

Հաջորդ կարևոր հարցը, որ մեր կառավարությունն առաջ է քաշում, հետևյալն է. ինչքանո՞վ է Հայաստանի գիտական կամ գիտակրթական համակարգն ինտեգրված Հայաստանում ռազմավարական հեռանկարի ձևակերպման և ձևավորման գործընթացում:

Մեր մեծագույն խնդիրներից մեկն այն է, որ կառավարությունը գործում է առանձին, իսկ գիտակրթական համակարգը և ներուժը՝ առանձին: Մենք խնդիր ենք դրել, որ Հայաստանում էականորեն պետք է ուժեղացվի փորձագիտական ներուժը, և դա պետք է արվի հետևյալ կերպ. գիտակրթական համակարգը պետք է ներգրավված լինի ռազմավարությունների և քաղաքականությունների ձևավորման գործընթացում, ինչն իր հերթին նաև ենթադրում է, որ որոշակի ֆինանսական հոսքեր կուղղվեն նաև գիտակրթական համակարգ:

Հաջորդ հարցը՝ ինչքանո՞վ է մեր գիտակրթական համակարգն ինտեգրված տնտեսությանը: Ես շատ ուրախ եմ, որ այդ հարցի պատասխանը կամ մտածողության այդ վեկտորը շատ հստակ տեսա հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտի տնօրեն Պավել Ավետիսյանի խոսքում, երբ նա խոսում էր հնագիտության և ազգագրության ասպարեզում գիտական գործունեության մասին, բայց հաջորդ նախադասությամբ ասաց, որ սա կարող է նպաստել և դառնալ զբոսաշրջության զարգացման կարևոր գործիք: Շատ կարևոր է, որ մենք գիտությունը և գիտական գործունեությունն ընկալենք հենց այս տեսակետից: Դա մի արդյունք չէ, որը պետք է ունենանք, բարձր գնահատենք, դրանով հպարտանանք և պահենք դարակներում: Դա պետք է հասանելի լինի մարդկանց: Մանավանդ 21-րդ դարի մարդը և՛ գիտության, և՛ բազմաթիվ այլ ոլորտներում ունի առօրեական հետաքրքրություններ: Այսօր մարդը ձգտում է իմանալ ավելին, ավելի մասին է ձգտում տեղեկանալ, և կարծում եմ, որ մեր գիտակրթական համակարգի հաջորդ խնդիրը պետք է լինի տնտեսությանն ինտեգրվելը: Երբ ասում ենք տնտեսությանն ինտեգրվել, շատ դեպքերում հասկանում են միայն տեխնիկական գիտությունները, բայց նշված օրինակը կարծում եմ՝ ցույց տվեց, որ ոչ միայն տեխնիկական գիտություններն են, որ կարող են ինտեգրվել տնտեսությանը և սպասարկել կամ առաջ մղել տնտեսության կոնկրետ ճյուղեր:

Հաջորդ կարևորագույն խնդիրն այն է, թե ինչքանով է մեր գիտակրթական համակարգն ինտեգրված մեր զինված ուժերին և մեր բանակին և ինչքանով է նպաստում մեր անվտանգության կարիքների սպասարկմանը: Եվ ևս մի կարևոր հարց, որը ցանկանում եմ ընդգծել, հետևյալն է. իսկ ինչքանո՞վ է մեր գիտակրթական համակարգն ինտեգրված կամ ինչքանո՞վ է աշխատում ինքնաճանաչման կարևոր հրամայականի վրա: Մեր ռազմավարական ապագան կառուցելու համար շատ կարևոր է, որ մենք այսօր առավել ճիշտ և առավել ընդգրկուն ճանաչենք ինքներս մեզ՝ որպես ինքնություն, ազգություն, հանրություն, ժողովուրդ, քաղաքացի, որովհետև ինք-

նաճանաչողությունն ապագայի ռազմավարությունը կառուցելու կարևորագույն նախապայման է”, – ընդգծել է Նիկոլ Փաշինյանը:

Վարչապետը նշել է, որ այս թեմաները քննարկվել են ԳԱԱ ներկայացուցիչների, կրթության և գիտության նախարարի և նախարարության հետ. դրանք լինելու են կառավարության առաջիկա գործունեության հիմնական ուղղությունները, և գործադիրն այս շրջանակում է պատկերացնում համագործակցությունը ԳԱԱ և ընդհանրապես գիտակրթական համակարգի հետ:

Կառավարության ղեկավարը ևս մեկ անգամ անդրադարձել է գիտության ֆինանսավորման հարցին և ընդգծել, որ ֆինանսավորման փիլիսոփայության մեջ կարևոր ու սկզբունքային փոփոխություններ պետք է տեղի ունենան, որովհետև հարցն այն չէ, թե ինչքան գումար կա և ինչպես այն բաժանել արդարացի: “Այսօր արդեն կառավարությունը հենց գիտության ոլորտում ունի կոնկրետ ծրագրային առաջարկներ, և երբ այդ ծրագրային առաջարկները քննարկվում էին, դրանց ֆինանսավորման համար առկա գումարի թիվը զրո էր, այսինքն՝ այդ ծրագրի ֆինանսավորման համար ընդհանրապես ոչ մի կոպեկ, ոչ մի լումա գումար չկա: Եվ ինչքան համոզված են ծրագրի հեղինակները ներկայացնում իրենց ծրագրի կարևորությունը, այն, որ դա ռազմավարական նշանակության և օգտավետ ծրագիր է, փողն ինքն իրեն հայտնվում է: Համոզված կարող եմ ասել, որ չեմ պատկերացնում մի այնպիսի գիտական համոզված ծրագիր, որն ինքն իրենով կապացուցի, որ և՛ ծրագրի հաջողության, և՛ նույնիսկ անհաջողության դեպքում Հայաստանի գիտությունը և Հայաստանի Հանրապետությունը շահելու են, չեմ պատկերացնում այդպիսի մի իրավիճակ, որ ՀՀ կառավարությունը գումար չգտնի այդպիսի ծրագրի համար: Ես չեմ պատկերացնում այդպիսի իրավիճակ, որ նոր Հայաստանում, այսօրվա Հայաստանում իմ նշած չափանիշներին համապատասխանող որևէ ծրագիր չիրականացվի միայն այն պատճառով, որ փող չկա: Ի վերջո, փողն ստեղծվում է նաև մարդկանց գործունեության, մտքի, գաղափարի, եռանդի, աշխատանքի արդյունքում, և ուրեմն, փող կա՞, թե՞ չկա հարցին ի պատասխան՝ մենք պետք է ասենք՝ ինչքան եռանդ մենք ունենք, ինչքան ուժեղ է մեր միտքը, ինչքան ուժեղ է մեր կամքը, և ինչքանով մենք համոզված ենք, որ այն, ինչ անում ենք, արժե շատ ավելին, քան փողը:

Համոզված եմ, որ Հայաստանի Հանրապետությունում կա անհրաժեշտ գիտական, մարդկային ներուժ, անհրաժեշտ մտավոր և բարոյական ներուժ, որպեսզի մենք ամեն օր ստեղծենք այնպիսի արդյունքներ, որոնք շատ ավելին են, քան փողը: Այդ արդյունքներն իրենց հետևից կբերեն անսահմանափակ քանակությամբ փող, որովհետև փողն ամենևին էլ առաջնային չէ: Առաջնայինը գաղափարն է, և գաղափարը հաղթել է, հաղթում է և պիտի հաղթի”, – ելույթը եզրափակեց Նիկոլ Փաշինյանը:

“Գիտություն”, մարտ, – 3, 2019: